

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Til høyere utdanningsinstitusjoner som tilbyr lærerutdanning

Nr.	Vår ref	Dato
F-06-13	12/3854	03.10.2013

Rundskriv F-06-13

Forskrifter om rammeplaner for lektorutdanning for trinn 8-13, treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag, yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13 og praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13

Departementet fastsatte 18. mars 2013 forskrifter om rammeplan for:

- ◆ lektorutdanning for trinn 8-13
- ◆ treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag
- ◆ yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13
- ◆ praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13

Et sentralt mål med de nye forskriftene er å sikre helhetlige, integrerte og forskningsbaserte lærerutdanninger av høy kvalitet. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning er implementert i forskriftene.

Hjemmel for forskriftene er lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 nr. 15 § 3-2 annet ledd. Forskriftene er kunngjort på Lovdata.

Departementet har nå fastsatt merknader til forskriftene. Dette rundskrivet inneholder forskriftene og merknader til bestemmelser i forskriftene.

Det er utarbeidet utkast til nasjonale retningslinjer av de samme tre rammeplanutvalg som utviklet forskriftsutkastene. De nasjonale retningslinjene er hjemlet i forskriftene.

Dette er faglige retningslinjer som skal være førende for institusjonenes program- og fagplaner. Ut fra dette skal den enkelte institusjon utarbeide programplaner for utdanningene med bestemmelser om faglig innhold, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger

Imidlertid må disse retningslinjene revideres i overensstemmelse med de endelige forskriftene. Dette vil bli gjort av Nasjonalt råd for lærerutdanning, som vil forvalte nasjonale retningslinjer fra og med januar 2014. Retningslinjene er derfor ikke vedlagt nå.

Når det gjelder opptakskrav for utdanningene vises det til forskrift om opptak for høyere utdanning, med unntak for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag. I forskriften for denne utdanningen er bestemmelse om opptak gitt i § 5.

Ny forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for trinn 8-13 er foreløpig ikke fastsatt.

Forskrift om rammeplan for 5-årig lektorutdanning er ny. Forskriften skal blant annet sikre en integrert utdanning med 100 dagers praksis over minimum fire av fem studieår.

Det er også nytt at det er utviklet en egen PPU for yrkesfag (PPU-y). Det kreves at institusjonene som tilbyr PPU for yrkesfag har yrkespedagogisk og yrkesdidaktisk kompetanse i samsvar med studentenes fagbakgrunn, jf. forskriftens § 5. Det gjøres også oppmerksom at opptakskravene til PPU-y er presisert i tråd med gjeldende kompetanseforskrift. Opptakskravene er beskrevet i forskriftens § 5.

De tre faglærerutdanningene i praktiske og estetiske fag har fått en felles forskrift. Utdanningene forbereder for undervisning i hele grunnopplæringen (trinn 1-13). Deler av praksisopplæringen kan legges til kulturskolen.

Det er et særskilt lederansvar at det legges til rette for gode samarbeidsforhold mellom alle parter som involveres i lærerutdanningene. Det forutsettes at institusjonene trekker skoleeier inn i arbeidet med utviklingen av programplanene for utdanningene, jf. forskriftenes § 4.

Med hilsen

Toril Johansson (e.f.)
ekspedisjonssjef

Margrete Gundersen
seniorrådgiver

Vedlegg:

Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13

Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13

Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13

Merknader til forskriftene

Kopi:

Departementene

Øvrige universiteter og høyskole

Universitets- og høskolerådet

Nettverk for private høyskoler

Norges forskningsråd

NOKUT

Senter for internasjonalisering av utdanning

Samordna opptak

Norgesuniversitetet

Norsk forbund for fjernundervisning

Uninett AS

VOX

Utdanningsdirektoratet

De faglige rådene

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY)

Kommunesektorens organisasjon KS

Oslo kommune

Fylkesmennene

Norsk studentorganisasjon

Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet

Elevorganisasjonen

Foreldreutvalget for grunnskolen

Utdanningforbundet

Forskerforbundet

Norsk Lektorlag

Skolelederforbundet

Skolenes Landsforbund

Lærernes Yrkesforbund

Musikernes Fellesorganisasjon

NITO

Tekna

Naturviterne

Fellesorganisasjonen

Norsk Juristforbund

Norsk Sykepleierforbund

Samfunnsøkonomene

Econa

NTL
Fagforbundet
UNIO
LO
Akademikerne
YS
NHO
Hovedorganisasjonen VIRKE
Spekter
Abelia

Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13

§ 1. Virkeområde og formål

Forskriftens virkeområde er utdanning som kvalifiserer for tilsetting som lektor, jf. krav fastsatt med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) § 10-1.

Forskriftens formål er å legge til rette for at utdanningsinstitusjonene tilbyr en lektorutdanning for trinn 8–13 som er integrert, profesjonsrettet og forsknings- og erfaringsbasert. Utdanningen skal være av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, fagstudier og praksis. Utdanningen skal imøtekomme samfunnets og skolens behov og skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for grunnopplæringen.

Lektorutdanningen skal kvalifisere kandidatene til å videreutvikle skolen som en institusjon for læring og dannelse i et demokratisk og flerkulturelt samfunn. Utdanningen skal være rettet mot undervisning på trinn 8–13.

Lektorutdanning for trinn 8–13 skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, og samiske barn og ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk.

§ 2. Læringsutbytte

Læringsutbyttebeskrivelsene imøtekommer Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, nivå 7 (syklus 2).

Kandidaten skal etter fullført lektorutdanning for trinn 8–13 ha følgende samlede læringsutbytte definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Kunnskap

Kandidaten

- har avansert kunnskap innenfor valgte fag og spesialisert innsikt i et profesjonsrelevant fagområde
- har inngående kunnskap om vitenskapelige problemstillinger, forskningsteorier og -metoder i faglige, pedagogiske og fagdidaktiske spørsmål
- har kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon og fagene som skole-, kultur-, og forskningsfag og bred forståelse for skolens mandat, opplæringsens verdigrunnlag og opplæringsløpet
- har inngående kunnskap om relevant forskningslitteratur og gjeldende lov- og planverk, og kan anvende denne på nye områder som er relevant for profesjonsutøvelsen
- har kunnskap om ungdomskultur og ungdoms utvikling og læring i ulike sosiale og flerkulturelle kontekster
- har kunnskap om ungdom i vanskelige situasjoner og om deres rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv.

Ferdigheter

Kandidaten

- kan orientere seg i faglitteratur, analysere og forholde seg kritisk til informasjonskilder og eksisterende teorier innenfor fagområdene
- kan anvende faglitteratur og andre relevante informasjonskilder til å strukturere og formulere faglige resonnementer på ulike områder
- kan gjennomføre et selvstendig, avgrenset og profesjonsrelevant forskningsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- kan anvende forsknings- og erfaringsbasert kunnskap til å identifisere og arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter og planlegge og lede undervisning på ulike læringsarenaer som fører til gode faglige og sosiale læringsprosesser
- kan på et selvstendig og faglig grunnlag bruke varierte arbeidsmetoder, relevante metoder fra forskning og faglig utviklingsarbeid til å differensiere og tilpasse opplæring i samsvar med gjeldende læreplanverk, og skape motiverende og inkluderende læringsmiljø
- kan benytte digitale verktøy i undervisning, planlegging og kommunikasjon samt veilede unge i deres digitale hverdag
- kan beskrive kjennetegn på kompetanse, vurdere og dokumentere elevens læring, gi læringsfremmende tilbakemeldinger og bidra til at elevene kan reflektere over egen læring og egen faglige utvikling.

Generell kompetanse

Kandidaten

- kan bidra til innovasjonsprosesser og nytenkning og gjennomføre profesjonsrettet faglig utviklingsarbeid og legge til rette for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv kan involveres i opplæringen
- kan formidle og kommunisere faglige problemstillinger knyttet til profesjonsutøvelsen på et faglig avansert nivå
- kan opptre profesjonelt og kritisk reflektere over og analysere faglige, profesjonsetiske, forskningsetiske og utdanningspolitiske spørsmål og problemstillinger
- kan med stor grad av selvstendighet videreutvikle egen kompetanse og bidra til både kollegers og skolens faglige og organisatoriske utvikling
- kan bygge relasjoner til elever og foresatte, og samarbeide med aktører som er relevante for skoleverket.

§ 3. Struktur og innhold

Fullført lektorutdanning skal kvalifisere for undervisning på trinn 8–13. Utdanningen skal utgjøre 300 studiepoeng og gir mastergrad. Lektorutdanningen omfatter tre fag, og det stilles følgende minstekrav til omfang av studiepoeng i hvert fag:

- Fag I: minst 160 studiepoeng i et fag som gir undervisningskompetanse på trinn 8–13
- Fag II: minst 60 studiepoeng i et fag som gir undervisningskompetanse på trinn 8–13
- Profesjonsfag: minst 60 studiepoeng, fordelt med minst 30 studiepoeng pedagogikk og minst 30 studiepoeng fagdidaktikk. Fagdidaktikk skal være tilpasset og relevant for studentenes fag I og fag II.

Den enkelte institusjon fordeler selv inntil 20 studiepoeng på ett eller flere av de tre fagene.

Utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige elementene som inngår. Alle fagene som inngår i utdanningen skal være forskningsbaserte og forankret i et forskningsaktivt fagmiljø. Utdanningen skal være nivåddifferensiert: 60 % av utdanningen skal defineres som studier på lavere grads nivå, mens 40 % av utdanningen skal kunne defineres som studier på høyere grads nivå. Fag I og profesjonsfaget skal bestå av både lavere og høyere grads studier. Studentene skal møte tverrfaglige profesjonsrelevante problemstillinger, ha jevnlig erfaringsutveksling gjennom hele studieløpet og få mulighet til å delta i skolarelevante FoU-prosjekter. Innenfor disse rammene avgjør institusjonene oppbygging av programmet.

Profesjonsfaget skal særlig ivareta sammenhengen mellom fagområder, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring. I profesjonsfaget inngår også vitenskapsteori og metode. Faget skal danne den lærerfaglige plattformen i utdanningen, være praktisk rettet, være et verdi- og dannelsesfag og gi studentene en felles identitet som lærer i skolen. Profesjonsfaget skal bidra til kunnskap om mangfoldet i elevenes bakgrunn og faglige forutsetninger, og bidra til at studentene utvikler kompetanse om ungdoms utvikling, læring og om ungdomskultur.

I det tredje studieåret inngår en obligatorisk bacheloroppgave i fag I eller fag II. En profesjonsrelevant masteroppgave av minimum 30 studiepoengs omfang skal inngå i fag I.

Praksisopplæringen skal være veiledet, vurdert og variert. Omfanget av praksis skal være minst 100 arbeidsdager og knyttes til profesjonsfaget, fag I og fag II. Praksisopplæringen skal fordeles over minst fire av fem studieår. Det skal være progresjon i praksisopplæringen.

Studentene skal i løpet av de to siste årene i utdanningen ha en sammenhengende praksisperiode med særlig fokus på selvstendig opplæringsansvar. Denne skal utgjøre grunnlaget for en sluttvurdering av studenten. Studentene må ha bestått studieårets praksis for å kunne gå videre i praksisopplæringen. All praksis må være avsluttet og bestått før avsluttende eksamen.

Studentene skal ha praksis både på ungdomsskole og i videregående opplæring. Det skal sikres at studenter med fagbakgrunn i fellesfagene i videregående opplæring møter elever på ulike studieprogrammer i løpet av praksisopplæringen. Studenter som er tilsatt i skolen bør ha minimum 50 % av praksis på annen skole enn egen arbeidsplass.

Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiet og lærerarbeidet. Institusjonene skal også legge til rette for at studentene kan ta deler av utdanningen i utlandet, og skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen.

§ 4. Nasjonale retningslinjer, kjennetegn og programplan

Det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for fagene i utdanningen og indikatorer for hva som kjennetegner lektorutdanning av høy kvalitet. Med utgangspunkt i forskriften og nasjonale retningslinjer skal den enkelte institusjon utarbeide programplaner for lektorutdanningen med bestemmelser om faglig innhold, herunder inkludere samiske emner, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Programplanen skal vedtas av institusjonens styre.

§ 5. Fritaksbestemmelser

Eksamen eller prøve som ikke er avlagt som en del av lektorutdanning for trinn 8–13, kan gi grunnlag for fritak, jf. § 3-5 i lov om universiteter og høyskoler. Utdanning som kan gi grunnlag for fritak må bestå av relevante fag som tilsvarer de fag som tilbys i lektorutdanningen og bør omfatte fagdidaktikk og praksisopplæring.

§ 6. Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskriften trer i kraft straks. Institusjonene kan selv velge om de vil følge denne forskriften fra høsten 2013. Fra høsten 2014 må alle institusjoner som tilbyr lektorutdanning for trinn 8–13 følge denne forskriften.

Studenter som følger tidligere studieplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 1. august 2020.

Merknad til forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13

Merknader til § 1 Virkeområder og formål

Paragrafen angir forskriftens virkeområde og formål. For at lektorutdanningen skal kvalifisere for tilsetting i skolen, må den omfatte fag som gir kompetanse til å undervise på trinn 8–13, jf. kapittel 14 i forskrift til opplæringslova (forskrift av 23. juni 2006 nr. 724 til opplæringslova)

Med *integrrert, profesjonsrettet* menes at alle fag skal omfatte fagdidaktikk og praksis. Arbeid med de grunnleggende ferdighetene skal være integrrert i fagene. For at utdanningen skal være integrrert og profesjonsrettet med helhet og sammenheng kreves samarbeid mellom de fagmiljøene som er involvert i utdanningen.

Uttrykket *forsknings- og erfaringsbasert* henviser til og reflekterer kravet i universitets- og høyskoleloven § 1-3 bokstav a, der det framgår at universiteter og høyskoler skal "tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.

Merknader til § 2 Læringsutbytte

Læringsutbytte beskriver hva studentene skal kunne og være i stand til etter gjennomført studium.

Læringsutbyttet er formulert med utgangspunkt i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, beskrevet ved kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning er delt inn i tre sykluser, der første syklus er bachelornivå og andre syklus er masternivå. I forskrift om rammeplan for lektorutdanning er forventet læringsutbytte beskrevet med utgangspunkt i masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Merknader til § 3 Struktur og innhold

Paragrafen gir bestemmelser om omfang, sammensetting og organisering av obligatoriske komponenter i utdanningen. Utdanningen skal organiseres som en profesjonsrettet utdanning med sammenheng, progresjon og klar praksisforankring.

I § 3 første ledd presiseres at fullført lektorutdanning for trinn 8–13 skal gi mastergrad, jf. forskrift av 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad § 4. Fagene i utdanningen skal tilfredsstillere kravene for tilsetting som lektor i grunnskolen og videregående skole, jf. kapittel 14 i forskrift til opplæringslova.

Lektorutdanningen utgjør 300 studiepoeng, hvorav fag I er minst 160 studiepoeng, fag II minst 60 studiepoeng og profesjonsfaget minst 60 studiepoeng. I tillegg skal institusjonene selv fordele inntil 20 studiepoeng på ett eller flere av de tre fagene. Examen philosophicum eller tilsvarende kan inngå som en del av fag I, og examen pedagogicum eller tilsvarende kan inngå som en del av profesjonsfaget.

Oppbygging av utdanningen skal gjenspeile differensiering mellom lavere grads nivå (60 prosent) og høyere grads nivå (40 prosent). Fag I, fag II og profesjonsfaget skal bestå av emner som er både på lavere grads nivå og på høyere grads nivå.

I § 3 tredje ledd beskrives *profesjonsfaget*, som har samme funksjon som faget pedagogikk og elevkunnskap i grunnskolelærerutdanningene. Profesjonsfaget skal, sammen med fag I og fag II og praksisopplæringen, gi det faglige grunnlaget for utøving av læreryrket på trinn 8–13. Profesjonsfagets omfang er 60 studiepoeng som omfatter 30 studiepoeng fagdidaktikk knyttet til fag I og fag II og 30 studiepoeng pedagogikk. For at faget skal bidra til profesjonsretting kreves samarbeid mellom miljøer som deltar i utdanningen.

I § 3 fjerde ledd framgår at det skal være en obligatorisk *bacheloroppgave* i det tredje året, og at denne skal være knyttet til fag I eller fag II. Betegnelsen bacheloroppgave brukes her fordi den gjennomføres i den delen av studiet som ligger på lavere grads nivå. Masteroppgaven knyttes til fag I og ligger på høyere grads nivå.

§ 3 femte, sjette og syvende ledd omhandler *praksisopplæring*. Praksisopplæringens omfang er 100 arbeidsdager i skolen og foregår i fire av fem studieår. Praksis skal fordeles på alle trinn som utdanningen kvalifiserer for. Den institusjonen som skal skrive ut vitnemål for kandidaten, må påse at kandidaten har tilstrekkelig antall dager med praksis.

Praksisopplæringen skal inngå som en integrert del av fagene i utdanningen. Den enkelte institusjonen har ansvar for at praksis får et innhold som er egnet til å oppfylle læringsmålene for praksisopplæringen og fagene, og at den bidrar til å oppfylle målene for utdanningen som helhet. Lærerutdanningsinstitusjonen må også legge til rette for samarbeid mellom alle fagmiljøer som er involvert i utdanningen.

At praksisopplæringen skal være *veiledet*, innebærer at hver student skal ha en egen praksislærer fra skolen der praksisopplæringen foregår, og en eller flere faglærere fra lærerutdanningsinstitusjonen som veileder(e) i hver praksisperiode. Praksislærer kan være en lærer eller en leder ved skolen. Rektor, praksislærer og faglærer(e) skal samarbeide om praksisopplæringen.

At praksisopplæringen skal være *vurdert*, betyr at hver praksisperiode skal vurderes enten som bestått/ikke bestått eller med bokstavkarakter. Studentens praksislærer og veileder(e) fra lærerutdanningsinstitusjonen skal i samarbeid vurdere studentens måloppnåelse i praksisperioden.

Det skal være *progresjon* i praksisopplæringen. Det vil blant annet si at det stilles stigende krav for positiv vurdering gjennom studieløpet, og at forventninger til læringsutbytte kan være lavere tidlig i studiet enn i den senere delen.

Praksis kan, i tillegg til ordinær undervisning, omfatte alle aktiviteter som er i regi av skolen, som angår elevene og som til vanlig involverer lærere.

Praksis i et annet lands skole i forbindelse med internasjonale utvekslingsopphold eller internasjonalt semester, kan godkjennes som del av den obligatoriske praksisopplæringen.

I § 3 åttende ledd understrekes betydningen av internasjonale perspektiver i utdanningen. Med dette menes at den skal være internasjonalt orientert gjennom bruk av internasjonal litteratur og fagstoff, organisering av internasjonalt semester eller lignende, og ved at studentene har mulighet til å ta deler av studiet i utlandet.

Merknader til § 5 Fritaksbestemmelser

Dette er en presisering av § 3-5 annet ledd i universitets- og høyskoleloven som gir institusjonene adgang til å gi fritak for deler av utdanningen.

Utdanning som kan gi grunnlag for fritak bør omfatte tilsvarende fagdidaktikk og praksisopplæring.

Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

§ 1. Virkeområde og formål

Forskriftens virkeområde er treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag; Formgiving, kunst og håndverk, Kroppsøving og idrettsfag og Musikk, dans og drama, som er akkreditert etter lov om universiteter og høyskoler § 1-2 og § 3-1. Forskriften definerer de nasjonale rammene for de 3-årige faglærerutdanningene for grunnopplæringen.

Forskriftens formål er å legge til rette for at utdanningsinstitusjonene tilbyr en faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag som er integrert, profesjonsrettet og forsknings- og erfaringsbasert. Utdanningen skal være av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, fag og praksis. Utdanningene skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for grunnopplæringen.

Faglærerutdanningene skal sikre at kandidatene kan videreutvikle skolen som en institusjon for læring og dannelse i et demokratisk og flerkulturelt samfunn. Utdanningen skal ivareta ulike perspektiver knyttet til likestilling og det flerkulturelle samfunn, og skape forståelse for en skole som er inkluderende for alle elever, uavhengig av deres forutsetninger og sosiale, kulturelle og språklige bakgrunn.

Faglærerutdanningene skal kvalifisere til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, og samiske barn og ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk. Kandidaten må kunne bruke elementer fra samisk kultur innen sitt fagområde.

§ 2. Læringsutbytte

Kandidaten skal etter fullført faglærerutdanning ha følgende helhetlige læringsutbytte, definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, som fundament for arbeid i skolen og videre kompetanseutvikling.

Utdanningen er på nivå 6 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Kunnskap

Kandidaten

- har grunnleggende pedagogiske kunnskaper, faglig dybde i eget fagområde og inngående fagdidaktiske kunnskaper i fagene som inngår i utdanningen
- har kunnskap om utviklingen av skolen som organisasjon og fagene som skole-, kultur-, og forskningsfag
- har kunnskap om lovgrunnlag, herunder skolens formål, verdigrunnlag, læreplaner og rettigheter og plikter for elevene og skolen
- har bred kunnskap om klasse- og gruppeledelse, læringsmiljø og utvikling av gode relasjoner til og mellom elever
- har bred kunnskap om arbeidsmetoder, læringsstrategier, læringsressurser og ulike læringsarenaer og om sammenhengen mellom mål, innhold, arbeidsmåter,

rammebetingelser og vurdering

- har kunnskap om individuell og skolebasert vurdering med vekt på utfordringene for vurderingsarbeidet i de praktiske og estetiske fagene
- har kunnskap om barn og unges oppvekstmiljø og barne- og ungdomskultur, livsløpsutvikling og identitetsarbeid
- har kunnskap om barn og unge i vanskelige situasjoner og deres rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- kjenner til nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid og kunstnerisk utviklingsarbeid med relevans for lærerprofesjonen og de praktiske og estetiske fagene, og kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet.

Ferdigheter

Kandidaten

- kan, med utgangspunkt i styringsdokumenter og forsknings- og erfaringsbasert kunnskap, planlegge, gjennomføre og reflektere over undervisning, alene og i samarbeid med andre
- kan identifisere og arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter
- kan bruke ulike uttrykk, former og teknikker i utøvende og skapende aktiviteter, reflektere over egen faglige utøvelse og justere denne under veiledning samt vurdere behov for HMS-tiltak
- kan tilrettelegge for utfoldelse, opplevelse og erkjennelse samt veilede og samarbeide med kolleger for å styrke de praktiske og estetiske dimensjonene i alle fag og i skolen som helhet
- kan motivere og veilede elevene, og tilpasse opplæringen til elevenes evner og anlegg, interesser og sosiale og kulturelle bakgrunn
- kan vurdere elevers læring og utvikling i forhold til opplæringens mål, gi læringsfremmende tilbakemeldinger og bidra til at elever kan vurdere egen læring
- kan finne, vurdere, bruke og henvise til relevant forsknings- og utviklingsarbeid, kunstnerisk utviklingsarbeid og annet aktuelt fagstoff, og framstille dette slik at det belyser en problemstilling.

Generell kompetanse

Kandidaten

- har innsikt i relevante fag- og profesjonsetiske problemstillinger, og kan bidra i et profesjonelt fellesskap og til utvikling av skolen
- kan beherske norsk muntlig og skriftlig og kan bruke språket på en kvalifisert måte i profesjonssammenheng
- kan inspirere til og legge til rette for entreprenørskap, nytenkning og innovasjon, og for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen
- kan bidra til et godt samarbeid mellom skole og hjem og sammen med foresatte

og faglige instanser identifisere behov hos elevene og iverksette nødvendige tiltak

- kan formidle sentralt fagstoff muntlig og skriftlig, delta i faglige diskusjoner innenfor fagområdet og dele sine kunnskaper og erfaringer med andre.

§ 3. Struktur og innhold for faglærerutdanning

Faglærerutdanningene skal kvalifisere for undervisning i de praktiske og estetiske fagene i grunnopplæringen og kulturskolen.

Faglærerutdanningene omfatter 120 studiepoeng i praktiske og estetiske fag og 60 studiepoeng i profesjonsfag. Fagdidaktikk, med et omfang på 30 studiepoeng, skal være integrert i fagene.

Profesjonsfag, fagdidaktikk, de praktiske og estetiske fagene og praksisopplæringen skal gå over alle tre årene i utdanningen.

Utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige elementene som inngår.

Profesjonsfaget skal ha et særlig ansvar for å ivareta sammenhengen mellom praktiske og estetiske fagområder, pedagogikk, fagdidaktikk og praksisopplæring. I profesjonsfaget inngår også vitenskapsteori og metode. Faget skal danne den lærerfaglige plattformen i utdanningen, være praktisk rettet, være et verdi- og dannelsesfag og gi studentene en felles identitet som lærer i skolen. Profesjonsfaget skal bidra til kunnskap om mangfoldet i elevenes bakgrunn og faglige forutsetninger, og bidra til at studentene utvikler kompetanse om barns og ungdoms utvikling, læring og om ungdomskultur.

I det tredje studieåret inngår en obligatorisk bacheloroppgave som utgjør 15 studiepoeng av profesjonsfaget. Oppgaven skal være profesjonsrettet og forankret både i profesjonsfaget og i aktuelle skolefag.

Praksisopplæringen skal tilsvare 70 arbeidsdager i praksisskolene. Praksisopplæringen skal være veiledet, vurdert og variert. Det skal være progresjon i praksisopplæringen, og den skal være tilpasset faglærerutdanningenes fag og knyttet til ulike deler av skolens virksomhet. Studentene skal ha praksis både i grunnskolen og i videregående opplæring. Deler av praksis kan legges til kulturskole og annen opplæring og formidling knyttet til faglig og kulturelt arbeid med barn, unge og voksne. Den enkelte institusjon avgjør om studentene kan ha en mindre del av praksisopplæringen på egen arbeidsplass.

Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiet og lærerarbeidet. Institusjonene skal også legge til rette for at studentene kan ta deler av faglærerutdanningen i utlandet og skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen.

§ 4. Nasjonale retningslinjer, kjennetegn og programplan

Det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for fagene og indikatorer for hva som kjennetegner lærerutdanning av høy kvalitet. Med utgangspunkt i forskriften og

nasjonale retningslinjer skal den enkelte institusjon utarbeide programplaner for faglærerutdanningene med bestemmelser om faglig innhold, herunder inkludere samiske emner, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Programplanen skal vedtas av institusjonens styre.

§ 5. Fritaksbestemmelser

Eksamen eller prøve som ikke er avlagt etter denne rammeplanen, kan gi grunnlag for fritak, jf. § 3-5 lov om universiteter og høyskoler. Fritak skal føres på vitnemålet. Utdanning som kan gi grunnlag for fritak må bestå av relevante fag som tilsvarer de fag som tilbys i faglærerutdanning og skal omfatte fagdidaktikk og praksisopplæring.

§ 6. Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskriften trer i kraft straks. Institusjonene kan selv velge om de vil følge denne forskriften fra høsten 2013. Fra høsten 2014 må alle institusjoner som tilbyr treårig faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag følge denne forskriften.

Studenter som følger tidligere rammeplaner, har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 1. august 2018. Fra dette tidspunkt oppheves rammeplanene for de 3-årige faglærerutdanningene i forskrift 13. desember 2005 nr. 1453 til rammeplan for faglærerutdanning i formgivning, kunst og håndverk, forskrift 13. desember 2005 nr. 1452 til rammeplan for faglærerutdanning i kroppsøving og idrettsfag og forskrift 13. desember 2005 nr. 1450 til rammeplan for faglærerutdanning i musikk, dans og drama.

Merknad til forskrift om rammeplan for treårig faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag

Merknad til § 1 Virkeområde og formål

Paragrafen angir forskriftens virkeområde og formål. Faglærerutdanningen kvalifiserer for undervisning fra 1. til 13. årstrinn, det vil si både for grunnskolen og for den videregående opplæringen.

Med *integrrert, profesjonsrettet* menes at alle fag skal omfatte fagdidaktikk og praksis. Arbeidet med de grunnleggende ferdighetene skal være integrert i fagene. For at utdanningen skal være integrert og profesjonsrettet med helhet og sammenheng, kreves samarbeid mellom de fagmiljøene som er involvert i utdanningen.

Uttrykket *forsknings- og erfaringsbasert* henviser til og reflekterer kravet i universitets- og høyskoleloven § 1-3 bokstav a, der det framgår at universiteter og høyskoler skal "tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap."

Merknad til § 2 Læringsutbytte

Læringsutbytte beskriver hva studentene skal kunne og være i stand til etter gjennomført studium.

Læringsutbyttet er formulert med utgangspunkt i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, beskrevet ved kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning er delt inn i tre sykluser, der første syklus er bachelornivå og andre syklus er masternivå. I forskrift om rammeplan for faglærerutdanning er forventet læringsutbytte beskrevet med utgangspunkt i bachelornivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Merknad til § 3 Struktur og innhold

Paragrafen gir bestemmelser om omfang, sammensetting og organisering av obligatoriske komponenter i utdanningen. Utdanningen skal organiseres som en profesjonsrettet utdanning med sammenheng, progresjon og klar praksisforankring.

I § 3 femte ledd beskrives *profesjonsfaget*, som har samme funksjon som faget pedagogikk og elevkunnskap i grunnskolelærerutdanningene. Profesjonsfaget skal, sammen med fagene og praksisopplæringen, gi det faglige grunnlaget for utøving av læreryrket. Profesjonsfaget tillegges et overordnet ansvar for å integrere grunnleggende ferdigheter.

§ 3 syvende ledd omhandler *praksisopplæring*. Praksisopplæringen skal inngå som en integrert del av fagene i utdanningen. Institusjonene har ansvar for at praksis får et innhold som er egnet til å oppfylle læringsmålene for praksisopplæringen og fagene, og at den bidrar til å oppfylle målene for utdanningen som helhet. Den

institusjonen som skal skrive ut vitnemål for kandidaten, må påse at kandidaten har oppfylt forskriftens krav til praksis.

At praksisopplæringen skal være *veiledet*, innebærer at hver student skal ha en egen praksislærer fra skolen der praksisopplæringen foregår, og en eller flere faglærere fra lærerutdanningsinstitusjonen som veileder(e) i hver praksisperiode. Praksislærer kan være en lærer eller en leder ved skolen. Rektor, praksislærer og faglærer(e) skal samarbeide om praksisopplæringen.

At praksisopplæringen skal være *vurdert*, betyr at hver praksisperiode skal vurderes enten som bestått/ikke bestått eller med bokstavkarakter. Studentens praksislærer og veileder(e) fra lærerutdanningsinstitusjonen skal i samarbeid vurdere studentens måloppnåelse i praksisperioden.

Det skal være *progresjon* i praksisopplæringen. Det vil blant annet si at det stilles stigende krav for positiv vurdering gjennom studieløpet, og at forventninger til læringsutbytte kan være lavere tidlig i studiet enn i den senere delen.

Praksis kan, i tillegg til ordinær undervisning, omfatte alle aktiviteter som er i regi av skolen, som angår elevene og som til vanlig involverer lærere.

Praksis i et annet lands skole i forbindelse med internasjonale utvekslingsopphold eller internasjonalt semester, kan godkjennes som del av den obligatoriske praksisopplæringen.

I § 3 åttende ledd understrekes betydningen av internasjonale perspektiver i utdanningen. Med dette menes at den skal være internasjonalt orientert gjennom bruk av internasjonal litteratur og fagstoff, organisering av internasjonalt semester eller lignende, og ved at studentene har mulighet til å ta deler av studiet i utlandet.

Merknad til § 5 Fritaksbestemmelser

Dette er en presisering av § 3-5 annet ledd i universitets- og høyskoleloven som gir institusjonene adgang til å gi fritak for deler av utdanningen.

Utdanning som kan gi grunnlag for fritak skal omfatte fagdidaktikk og praksisopplæring.

Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13

§ 1. Virkeområde og formål

Forskriftens virkeområde er yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13.

Forskriftens formål er å legge til rette for at utdanningsinstitusjonene tilbyr en yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 som er integrert, profesjonsrettet og forsknings- og erfaringsbasert. Utdanningen skal være av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, yrkesfag og praksis. Utdanningen må imøtekomme samfunnets og skolens behov og skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for grunnopplæringen.

Utdanningen skal sikre at kandidatene kan videreutvikle skolen som en institusjon for læring og dannelse i et demokratisk samfunn. Utdanningen skal ivareta ulike perspektiver knyttet til likestilling og det flerkulturelle samfunn, og skape forståelse for en skole som er inkluderende for alle elever, uavhengig av deres forutsetninger og sosiale, kulturelle og språklige bakgrunn.

Yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 skal kvalifisere kandidatene til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, og samiske barn og ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk.

§ 2. Læringsutbytte

Kandidaten skal etter fullført yrkesfaglærerutdanning ha følgende samlede læringsutbytte, definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Utdanningen er på nivå 6 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Kunnskap

Kandidaten

- har kunnskap om gjeldende lovverk og styringsdokumenter som er relevante for profesjons- og yrkesutøvelsen
- har bred kunnskap om yrkesfag, pedagogikk og yrkesdidaktikk, arbeidsmetoder/verktøy og prosesser som er relevante for profesjons- og yrkesutøvelsen, og kan vurdere behov for HMS-tiltak
- kan se yrkesopplæringen og yrkesutøvelsen i et historisk og kulturelt perspektiv
- har kunnskap om skolens mandat, opplæringens verdigrunnlag, og det helhetlige opplæringsløpet fra ungdomstrinnet til endt fag- eller yrkesopplæring (8.–13. trinn)
- har bred kunnskap om ungdomskultur og ungdoms utvikling og læring i ulike sosiale og flerkulturelle kontekster
- har kunnskap om ungdom i vanskelige situasjoner og om deres rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- kjenner til nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid med relevans for lærerprofesjonen innenfor det yrkespedagogiske og det yrkesfaglige

området, og kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet.

Ferdigheter

Kandidaten

- kan anvende sine yrkesfaglige, pedagogiske, yrkesdidaktiske og teknologiske kunnskaper
- kan planlegge, begrunne, gjennomføre, lede, vurdere og dokumentere relevant fag- og yrkesopplæring tilpasset elevenes/lærlingenes behov
- kan identifisere og arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter, herunder yrkesdidaktisk bruk av digitale verktøy
- kan vurdere og dokumentere elevers læring og utvikling, gi læringsfokuserede tilbakemeldinger og bidra til at elevene/lærlingene kan reflektere over egen læring
- kan orientere seg i faglitteraturen og forholde seg kritisk til informasjonskilder og eksisterende teorier knyttet til ungdomstrinnet og fag- og yrkesopplæring (8.–13. trinn)
- behersker relevante arbeidsprosesser, verktøy, teknikker og uttrykksformer, og kan reflektere over egen yrkesutøvelse og justere denne under veiledning
- kan bruke og henvise til relevante forskningsresultater for å treffe begrunnede valg og gjennomføre systematisk yrkesfaglig og pedagogisk utviklingsarbeid.

Generell kompetanse

Kandidaten

- har innsikt i relevante faglige og yrkesetiske problemstillinger og kan formidle sentralt fagstoff skriftlig, muntlig og gjennom andre dokumentasjonsformer
- kan via faglig innsikt, engasjement og formidlingsevne motivere for elevenes/lærlingenes læring, yrkesstolthet og yrkesidentitet
- kan analysere egne behov for kompetanseheving og ha endrings- og utviklingskompetanse for å møte framtidens behov i skole, arbeids- og samfunnsliv
- kan legge til rette for entreprenørskap, nytenkning og innovasjon, og for at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen
- har innsikt i fellestrekk og ulikheter mellom de ulike yrkene innenfor eget programområde og kan utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis
- kan bygge gode relasjoner til elever/lærlinger og skape konstruktive og inkluderende læringsmiljø
- kan bygge gode relasjoner til og samarbeide med foresatte og andre aktuelle samarbeidspartnere.

§ 3. Struktur og innhold i yrkesfaglærerutdanningen

Treårig yrkesfaglærerutdanning skal kvalifisere for undervisning på trinn 8–13.

Yrkesfaglærerutdanningen skal ha et omfang på 180 studiepoeng og bestå av:

- *Profesjonsfag* 60 studiepoeng med veiledet yrkespedagogisk praksis - *pedagogikk* 30 studiepoeng og *yrkesdidaktikk* 30 studiepoeng
- *Yrkesfag* 120 studiepoeng med veiledet yrkesfaglig praksis – *yrkesfaglig bredde* 60 studiepoeng og *yrkesfaglig dybde* 60 studiepoeng.

Utdanningen organiseres i to emnegrupper.

Emnegruppe 1. Ledelse av læreprosesser: Ledelse av lærings- og utviklingsarbeid i et individ- og gruppeperspektiv

Emnegruppe 2. Skolen i samfunnet: Ledelse av lærings- og utviklingsarbeid i et organisasjons- og samfunnsperspektiv.

Emnegruppene inndeles i ulike integrerte emner. Institusjonenes programplaner skal knytte profesjonsfag, yrkesfag og praksis til de to emnegruppene. Utdanningen skal organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige komponentene som inngår.

Profesjonsfaget skal særlig ivareta sammenhengen mellom pedagogikk, yrkesfag og praksis i utdanningen og skal være gjennomgående i hele utdanningen. Faget skal danne den lærerfaglige plattformen i utdanningen, være praktisk rettet, være et verdi- og dannelsesfag og gi studentene en felles identitet som lærer i skolen. Profesjonsfaget skal bidra til kunnskap om mangfoldet i elevenes bakgrunn og faglige forutsetninger, og bidra til at studentene utvikler kompetanse knyttet til ungdoms utvikling, læring og ungdomskultur.

Yrkesfaget skal videreutvikle studentenes yrkesfaglige kompetanse utover Vg3-nivå innenfor sitt yrkesområde (yrkesfaglig dybde). Det skal også gi innsikt i fellestrekk og særtrekk i de fagene/yrkene som inngår i utdanningsprogrammet studentene skal undervise i på ungdomstrinnet, og på V g1 og Vg2 (yrkesfaglig bredde). Faget skal knyttes til profesjonsfaget og yrkesfaglig praksis i arbeidslivet, og skal være gjennomgående i hele utdanningen.

I det 3. studieåret inngår en obligatorisk bacheloroppgave. Oppgaven skal være tverrfaglig og utgjøre 30 studiepoeng. 10 studiepoeng kobles til profesjonsfaget (pedagogikk og yrkesdidaktikk) og 20 studiepoeng til yrkesfaget (yrkesfaglig bredde og/eller dybde).

Praksisopplæringen skal være veiledet, vurdert og variert, inngå som en integrert del av begge emnegruppene og fordeles over alle semestrene i utdanningen. Det skal være progresjon i praksisopplæringen.

Omfanget av praksisopplæringen skal være minimum 130 arbeidsdager, fordelt med 70 dager veiledet yrkespedagogisk praksis i skolen og 60 dagers veiledet yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet.

Yrkespedagogisk praksis skal i hovedsak gjennomføres i videregående opplæring og fordeles på ulike trinn. Minst ti dager skal gjennomføres på ungdomstrinnet (8.–10. trinn). Studenter som er tilsatt i skolen, bør ha minimum 50 % av praksis på annen skole enn egen arbeidsplass.

Institusjonene skal legge til rette for fleksible organiseringsformer.

Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiet og lærerarbeidet. Institusjonene bør også legge til rette for at studentene kan ta deler av yrkesfaglærerutdanningen i utlandet og skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen.

§ 4. Nasjonale retningslinjer, kjennetegn og programplan

Det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for fagene og indikatorer for hva som kjennetegner lærerutdanning av høy kvalitet. Med utgangspunkt i forskriften og nasjonale retningslinjer skal den enkelte institusjon utarbeide programplaner for yrkesfaglærerutdanningen med bestemmelser om faglig innhold, herunder inkludere samiske emner, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Programplan skal vedtas av institusjonens styre.

§ 5. Fritaksbestemmelser

Dokumentasjon av realkompetanse, eksamen eller prøve som ikke er opparbeidet/avlagt som en del av yrkesfaglærerutdanningen kan gi grunnlag for fritak, jf. § 3-5 i lov om universiteter og høyskoler. Søkere med praktisk pedagogisk utdanning med yrkesdidaktikk kan gis fritak for inntil 60 studiepoeng pedagogikk og yrkesdidaktikk.

Fritak/innpassing skal føres på vitnemålet og dokumentasjon av realkompetanse må følge vitnemålet.

§ 6. Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskriften trer i kraft straks. Institusjonene kan selv velge om de vil følge denne forskriften fra høsten 2013. Fra høsten 2014 må alle institusjoner som tilbyr yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 følge denne forskriften.

Studenter som følger tidligere rammeplaner, har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2019. Fra dette tidspunkt oppheves forskrift 10. januar 2006 nr. 17 til rammeplan for treårig yrkesfaglærerutdanning.

Merknad til forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8-13

Merknad til § 1 Virkeområde og formål

Paragrafen angir forskriftens virkeområde og formål.

Med *integrrert, profesjonsrettet* menes at alle fag skal omfatte fagdidaktikk og praksis. Arbeidet med de grunnleggende ferdighetene skal være integrert i fagene. For at utdanningen skal være integrert og profesjonsrettet med helhet og sammenheng, kreves samarbeid mellom de fagmiljøene som er involvert i utdanningen.

Uttrykket *forsknings- og erfaringsbasert* henviser til og reflekterer kravet i universitets- og høyskoleloven § 1-3 bokstav a, der det framgår at universiteter og høyskoler skal "tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.

Merknad til § 2 Læringsutbytte

Læringsutbytte beskriver hva studentene skal kunne og være i stand til etter gjennomført studium.

Læringsutbyttet er formulert med utgangspunkt i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, beskrevet ved kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning er delt inn i tre sykluser, der første syklus er bachelornivå og andre syklus er masternivå. I forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning er forventet læringsutbytte beskrevet med utgangspunkt i bachelornivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Merknad til § 3 Struktur og innhold

Paragrafen gir bestemmelser om omfang, sammensetting og organisering av obligatoriske komponenter i utdanningen. Utdanningen skal organiseres som en profesjonsrettet utdanning med sammenheng, progresjon og klar praksisforankring.

Fleksible organiseringsformer innebærer at institusjonene legger til rette for at studentene etter en realkompetansevurdering kan ta de delene av studiet de har behov for. Gjennom samarbeid og arbeidsdeling mellom institusjoner bør utdanningene tilbys som deltidsstudium og ulike steder i landet.

I § 3 femte ledd beskrives *profesjonsfaget*, som har samme funksjon som faget pedagogikk og elevkunnskap i grunnskolelærerutdanningene. Profesjonsfaget skal, sammen med fagene og praksisopplæringen, gi det faglige grunnlaget for utøving av læreryrket. Profesjonsfaget tillegges et overordnet ansvar for å integrere grunnleggende ferdigheter.

§ 3 åttende, niende og tiende ledd omhandler *praksisopplæring*. Praksisopplæring skal inngå som en integrert del av fagene i utdanningen. Institusjonene har ansvar for at praksis får et innhold som er egnet til å oppfylle læringsmålene for praksisopplæringen og fagene, og at den bidrar til å oppfylle målene for utdanningen

som helhet. Den institusjonen som skal skrive ut vitnemål for kandidaten, må påse at kandidaten har oppfylt forskriftens krav til praksis.

At pedagogisk praksisopplæring skal være *veiledet*, innebærer at hver student skal ha en egen praksislærer fra skolen der praksisopplæringen foregår, og en eller flere faglærere fra lærerutdanningsinstitusjonen som veileder(e) i hver praksisperiode. Praksislærer kan være en lærer eller en leder ved skolen. Rektor, praksislærer og faglærer(e) skal samarbeide om praksisopplæringen.

Yrkesfaglig praksis skal veiledes av instruktør/faglig leder og/eller faglærere.

At praksisopplæringen skal være *vurdert*, betyr at hver praksisperiode skal vurderes enten som bestått/ikke bestått eller med bokstavkarakter. Studentens praksislærer og studentens veileder(e) fra lærerutdanningsinstitusjonen skal i samarbeid vurdere studentens måloppnåelse i praksisperioden.

All yrkesfaglig praksis skal kommenteres, dokumenteres og godkjennes av faglærer.

Det skal være *progresjon* i praksisopplæringen. Det vil blant annet si at det stilles stigende krav for positiv vurdering gjennom praksisforløpet, og at forventninger til læringsutbytte kan være lavere tidlig i studiet enn i den senere delen.

Praksis kan, i tillegg til ordinær undervisning, omfatte alle aktiviteter som er i regi av skolen, som angår elevene og som til vanlig involverer lærere.

Praksis i et annet lands skole i forbindelse med internasjonale utvekslingsopphold eller internasjonalt semester, kan godkjennes som del av den obligatoriske praksisopplæringen.

Merknad til § 5 Realkompetanse og fritaksbestemmelser

Dette er en presisering av § 3-5 annet ledd i universitets- og høyskoleloven som gir institusjonene adgang til å gi fritak for deler av utdanningen.

Realkompetanse som gir grunnlag for fritak kan være kunnskaper søkeren har fått gjennom relevant yrkeserfaring og/eller annen utdanning, jf. universitets- og høyskoleloven.

Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13

§ 1. Virkeområde og formål

Forskriftens virkeområde er praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13.

Forskriftens formål er å legge til rette for at utdanningsinstitusjonene tilbyr en praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13 som er profesjonsrettet, forsknings- og erfaringsbasert og av høy faglig kvalitet. Det skal være helhet og sammenheng mellom yrkesfag, pedagogikk, yrkesdidaktikk og praksis. Utdanningen må imøtekomme samfunnets og skolens behov og skal forholde seg til opplæringsloven og gjeldende læreplanverk for grunnsopplæringen.

Utdanningen skal sikre at kandidatene kan videreutvikle skolen som en institusjon for læring og dannelse i et demokratisk samfunn. Utdanningen skal ivareta perspektiver knyttet til likestilling og det flerkulturelle samfunn, og skape forståelse for en skole som er for alle elever, uavhengig av deres forutsetninger og sosiale, kulturelle og språklige bakgrunn.

Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag skal kvalifisere til å ivareta opplæring om samiske forhold, herunder kjennskap til den statusen urfolk har internasjonalt, og samiske barn og ungdoms rett til opplæring i tråd med opplæringsloven og gjeldende læreplanverk.

§ 2. Læringsutbytte

Kandidaten skal etter fullført praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag ha følgende samlede læringsutbytte, definert som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Utdanningen er på nivå 6 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

Kunnskap

Kandidaten

- har kunnskap om gjeldende lovverk og styringsdokumenter som er relevante for profesjons- og yrkesutøvelsen
- har bred kunnskap om yrkesfag, pedagogikk og yrkesdidaktikk, arbeidsmetoder/verktøy og prosesser som er relevante for profesjons- og yrkesutøvelsen, og kan vurdere behov for HMS-tiltak
- kan se yrkesopplæringen og yrkesutøvelsen i et historisk og kulturelt perspektiv
- har kunnskap om skolens mandat, opplæringens verdigrunnlag og det helhetlige opplæringsløpet fra ungdomstrinnet til endt fag- eller yrkesopplæring (8.–13. trinn)
- har bred kunnskap om ungdomskultur og ungdoms utvikling og læring i ulike sosiale og flerkulturelle kontekster
- har kunnskap om ungdom i vanskelige situasjoner og om deres rettigheter i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv

- kjenner til nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid med relevans for lærerprofesjonen innenfor det yrkespedagogiske og det yrkesfaglige området, og kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet.

Ferdigheter

Kandidaten

- kan anvende sine yrkesfaglige, pedagogiske, yrkesdidaktiske og teknologiske kunnskaper
- kan planlegge, begrunne, gjennomføre, lede, vurdere og dokumentere relevant fag- og yrkesopplæring tilpasset elevenes/lærlingenes behov
- kan identifisere og arbeide systematisk med grunnleggende ferdigheter, herunder yrkesdidaktisk bruk av digitale verktøy
- kan vurdere og dokumentere elevers læring og utvikling, gi læringsfokusede tilbakemeldinger og bidra til at elevene/lærlingene kan reflektere over egen læring
- kan orientere seg i faglitteraturen og forholde seg kritisk til informasjonskilder og eksisterende teorier knyttet til ungdomstrinnet og fag- og yrkesopplæring (8–13.trinn)
- behersker relevante arbeidsprosesser, verktøy, teknikker og uttrykksformer, og kan reflektere over egen yrkesutøvelse og justere denne under veiledning
- kan bruke og henvise til relevante forskningsresultater for å treffe begrunnede valg og gjennomføre systematisk yrkesfaglig og pedagogisk utviklingsarbeid.

Generell kompetanse

Kandidaten

- har innsikt i relevante faglige og yrkesetiske problemstillinger og kan formidle sentralt fagstoff på norsk både skriftlig, muntlig og gjennom andre dokumentasjonsformer
- Kan via faglig innsikt, engasjement og formidlingsevne motivere for elevenes/lærlingenes læring, yrkesstolthet og yrkesidentitet
- kan analysere egne behov for kompetanseheving og ha endrings- og utviklingskompetanse for å møte framtidens behov i skole, arbeids- og samfunnsliv
- kan legge til rette for entreprenørskap, nytenkning og innovasjon, og at lokalt arbeids-, samfunns- og kulturliv involveres i opplæringen
- kan bygge gode relasjoner til elever/lærlinger og skape konstruktive og inkluderende læringsmiljø
- kan bygge gode relasjoner til og samarbeide med foresatte og andre aktuelle samarbeidspartnere.

§ 3. Struktur og innhold i praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag

Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag skal kvalifisere for undervisning på trinn 8–13.

Utdanningen har et omfang på 60 studiepoeng og består av *pedagogikk*, 30 studiepoeng, og *yrkesdidaktikk*, 30 studiepoeng.

Utdanningen organiseres i to emnegrupper:

Emnegruppe 1. Ledelse av læreprosesser: Ledelse av lærings- og utviklingsarbeid i et individ- og gruppeperspektiv

Emnegruppe 2. Skolen i samfunnet: Ledelse av lærings- og utviklingsarbeid i et organisasjons- og samfunnsperspektiv.

Emnegruppene kan deles i ulike emner. Institusjonenes programplaner skal knytte pedagogikk, yrkesdidaktikk og praksis til de to emnegruppene.

I utdanningen skal kandidatene gjennomføre et tverrfaglig utviklingsprosjekt. Utviklingsprosjektet skal kombinere pedagogikk, yrkesdidaktikk og praksis og utgjøre minst 10 studiepoeng.

Praksisopplæringen skal være veiledet, vurdert og variert, inngå som en integrert del av begge emnegruppene og fordeles over begge semestre. Det skal være progresjon i praksisopplæringen.

Omfanget av praksisopplæringen skal være minst 60 arbeidsdager i skolen.

Praksisopplæringen skal i hovedsak gjennomføres i videregående opplæring og fordeles på de ulike trinnene i programområdet. Minst 10 dager skal gjennomføres på ungdomstrinnet (8.–10. trinn). Studenter som er tilsatt i skolen, bør ha minimum 50 % av praksis på annen skole enn egen arbeidsplass.

§ 4. Nasjonale retningslinjer, kjennetegn og programplan

Det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for fagene og indikatorer for hva som kjennetegner lærerutdanning av høy kvalitet. Med utgangspunkt i forskriften og nasjonale retningslinjer skal den enkelte institusjon utarbeide programplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag med bestemmelser om faglig innhold, herunder inkludere samiske emner, praksisopplæring, organisering, arbeidsformer og vurderingsordninger. Programplanen vedtas av institusjonens styre.

§ 5. Opptak

Opptakskrav til praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag er

- fullført treårig relevant profesjonsrettet bachelorgrad og minimum to års relevant yrkespraksis
- fag-/svennebrev eller annen fullført treårig yrkesutdanning på videregående nivå, generell studiekompetanse, to års relevant yrkesteoritisk utdanning utover videregående opplærings nivå og fire års yrkespraksis.

Utdanningsinstitusjonene vurderer opptak på grunnlag av realkompetanse.

§ 6. Fritaksbestemmelser

Dokumentasjon av realkompetanse, eksamen eller prøve som ikke er opparbeidet/avlagt som en del av praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag kan gi grunnlag for fritak, jf. § 3-5 i lov om universiteter og høyskoler.

Fritak/innpassing skal føres på vitnemålet og dokumentasjon av realkompetanse må følge vitnemålet.

§ 7. Ikrafttredelse og overgangsregler

Forskriften trer i kraft straks. Institusjonene kan selv velge om de vil følge denne forskriften fra høsten 2013. Fra høsten 2014 må alle institusjoner som tilbyr praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag følge denne forskriften.

Studenter som følger tidligere rammeplaner har rett til å avlegge eksamen etter disse inntil 31. desember 2016. Fra dette tidspunkt oppheves forskrift 13. desember 2005 nr. 1454 til rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning.

Merknad til forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13

Merknad til § 1 Virkeområde og formål

Paragrafen angir forskriftens virkeområde og formål. Yrkesfagene i studentens fagbakgrunn, jf. forskriftens § 5, skal sammen med pedagogikk, yrkesdidaktikk og praksis gi en helhetlig, sammenhengende og profesjonsrettet lærerutdanning.

Uttrykket *forsknings- og erfaringsbasert* henviser til og reflekterer kravet i universitets- og høyskoleloven § 1-3 bokstav a, der det framgår at universiteter og høyskoler skal "tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap."

Merknad til § 2 Læringsutbytte

Læringsutbytte beskriver hva studentene skal kunne og være i stand til etter gjennomført studium.

Læringsutbyttet er formulert med utgangspunkt i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, beskrevet ved kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning er delt inn i tre sykluser, der første syklus er bachelornivå og andre syklus er masternivå. I forskrift om rammeplan for praktisk pedagogisk utdanning for yrkesfag er forventet læringsutbytte beskrevet med utgangspunkt i bachelornivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Merknad til § 3 Struktur og innhold

Paragrafen gir bestemmelser om omfang, sammensetting og organisering av obligatoriske komponenter i utdanningen. Utdanningen skal organiseres som en profesjonsrettet utdanning med sammenheng, progresjon og klar praksisforankring.

§ 3 sjette, syvende og åttende ledd omhandler *praksisopplæring*.

Praksisopplæringen skal inngå som en integrert del av fagene i utdanningen. Institusjonene har ansvar for at praksis får et innhold som er egnet til å oppfylle læringsmålene for praksisopplæringen og fagene, og at den bidrar til å oppfylle målene for utdanningen som helhet. Den institusjonen som skal skrive ut vitnemål for kandidaten, må påse at kandidaten har oppfylt forskriftens krav til praksis.

At praksisopplæringen skal være *veiledet*, innebærer at hver student skal ha en egen praksislærer fra skolen der praksisopplæringen foregår, og en eller flere faglærere fra lærerutdanningsinstitusjonen som veileder(e) i hver praksisperiode. Praksislærer kan være en lærer eller en leder ved skolen. Rektor, praksislærer og faglærer(e) skal samarbeide om praksisopplæringen.

At praksisopplæringen skal være *vurdert*, betyr at hver praksisperiode skal vurderes enten som bestått/ikke bestått eller med bokstavkarakter. Studentens praksislærer og

veileder(e) fra lærerutdanningsinstitusjonen skal i samarbeid vurdere studentens måloppnåelse i praksisperioden.

Det skal være *progresjon* i praksisopplæringen. Det vil blant annet si at det stilles stigende krav for positiv vurdering gjennom studieløpet, og at forventninger til læringsutbytte kan være lavere tidlig i studiet enn i den senere delen.

Praksis kan, i tillegg til ordinær undervisning, omfatte alle aktiviteter som er i regi av skolen, som angår elevene og som til vanlig involverer lærere.

Merknad til § 5 Opptak

Opptak skal kunne vurderes på grunnlag av realkompetanse, jf. § 3-6 annet ledd i universitets- og høyskoleloven.

Merknad til § 6 Fritaksbestemmelser

Dette er en presisering av § 3-5 annet ledd i universitets- og høyskoleloven som gir institusjonene adgang til å gi fritak for deler av utdanningen.

Realkompetanse som gir grunnlag for fritak kan være kunnskaper søkeren har fått gjennom relevant yrkeserfaring og/eller annen utdanning.

Utdanning som kan gi grunnlag for fritak, skal omfatte yrkesdidaktikk og praksisopplæring.